

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ Π/ΘΜΙΑΣ ΚΑΙ Δ/ΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ & ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Π.Ε.
ΤΜΗΜΑ Α΄ ΣΠΟΥΔΩΝ
& ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ταχ. Δ/ση : Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη : 15180 – Μαρούσι
Ιστοσελίδα : <http://www.minedu.gov.gr>
Email : spudopre@minedu.gov.gr
Πληροφορίες : Π. Αγγελόπουλος
Κ. Γκουνέλα
Τηλέφωνο : 210 344 2248

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:
Βαθμός Προτεραιότητας

Μαρούσι, 19-9-2016

Αρ. Πρωτοκόλλου : 152687/Δ1

ΠΡΟΣ:1. Περιφερειακούς Δ/ντές Εκπ/σης
2. Προϊσταμένους Επιστημονικής & Παιδαγωγικής
Καθοδήγησης Π.Ε. (μέσω των Περιφ. Δ/σεων
Εκπ/σης της χώρας)
3. Σχολικούς Συμβούλους Δημοτικής Εκπαίδευσης
(μέσω των Περιφ. Δ/σεων Εκπ/σης της χώρας)
4. Διευθυντές Π.Ε. της χώρας
5. Διευθυντές, Προϊσταμένους & Διδακτικό
Προσωπικό των Δημόσιων και Ιδιωτικών σχολικών
μονάδων (μέσω των Δ/σεων Π.Ε)

ΚΟΙΝ.: Ι.Ε.Π.

info@iep.edu.gr

**ΘΕΜΑ: « Αναδιάρθρωση, εξορθολογισμός και διαχείριση της διδακτέας ύλης για το μάθημα
της Αισθητικής Αγωγής στο Δημοτικό Σχολείο »**

Λαμβάνοντας υπόψη τη με αριθμ. 35/8-09-2016 Πράξη του Δ.Σ. του Ι.Ε.Π και σε ό, τι αφορά στην αναδιάρθρωση, στον εξορθολογισμό και στη διαχείριση της διδακτέας ύλης για το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής στο Δημοτικό Σχολείο για το σχολικό έτος 2016-2017, ισχύουν τα κάτωθι:

ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αισθητική Αγωγή

1. Εικαστικά(Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄, Στ΄)
2. Μουσική(Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄, Στ΄)
3. Θεατρική Αγωγή (Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄)

ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

**ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΞΟΡΘΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΕΑΣ ΥΛΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΣΤΑ
ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ**

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΟΥ ΑΠΟΤΙΜΗΘΗΚΕ

1. Θωμάς Ζωγράφος, Δημήτρης Μπέσσας, Ελεονόρα Μπέσσα, *Εικαστικά Α΄ & Β΄ Δημοτικού και Τετράδιο Εργασιών*, Ινστιτούτο τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».
2. Θωμάς Ζωγράφος, Αριάδνη Αξαιοπούλου, Δημήτρης Μπέσσας, Ελεονόρα Μπέσσα, *Εικαστικά Γ΄ & Δ΄ Δημοτικού και Τετράδιο Εργασιών*, Ινστιτούτο τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».
3. Απόστολος Μαγουλιώτης, Αθανάσιος Τσιπλητάρης, *Εικαστικά Ε΄ & Στ΄ Δημοτικού και το Τετράδιο Εργασιών*, Ινστιτούτο τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».

Σημαντικές Επισημάνσεις

1. "Θα ισχύσει το υπάρχον ΑΠΣ "

2." Ο/Η εκπαιδευτικός προτείνεται να εμβαθύνει περισσότερο ή λιγότερο σε συγκεκριμένα κεφάλαια των βιβλίων, λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο των μαθητών, το ιδιαίτερο ενδιαφέρον τους για συγκεκριμένα θέματα, καθώς και την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή που απαιτείται και που διαθέτει το κάθε σχολείο.

Το ΑΠΣ και ο Οδηγός του Εκπαιδευτικού δίνουν τη φιλοσοφία συγγραφής των σχολικών εγχειριδίων και κατανέμουν "τη διδασκαλία των Εικαστικών σε άξονες:

«Μορφοπλαστικά Εικαστικά Στοιχεία»

«Σημαντικές Ομάδες, κινήματα και τάσεις του 20^{ου} αιώνα»

«Αρχιτεκτονική, Γλυπτική, Φωτογραφία, Κινηματογράφος, Εφαρμοσμένες και Παραδοσιακές τέχνες»

Θα πρέπει να τονιστεί ότι τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών των Εικαστικών είναι «ανοικτού» τύπου και δεν είναι δεσμευτικά ως προς τη διδακτέα ύλη.

Ο εκπαιδευτικός των Εικαστικών προτείνεται να συνδυάζει κατά την κρίση του, τις ενότητες να εμβαθύνει περισσότερο ή λιγότερο στην ύλη που εκείνος θα επιλέξει ανάλογα με το χρόνο που διαθέτει και τις ιδιαιτερότητες του μαθητικού δυναμικού, αλλά και το συνολικό σχεδιασμό και ετήσιο προγραμματισμό.

Σκοπός της διδακτικής των τεχνών στο σχολείο είναι οι μαθητές/τριες να μπορούν να παράγουν τις δικές τους ιδέες, να τις επεξεργάζονται, να τις τροποποιούν και να τις χρησιμοποιούν για να μεταδώσουν την προσωπική τους εκφραστική πρόθεση. Να συλλαμβάνουν τις διαφορετικές αισθητικές ποιότητες εμφανείς και μη. Να ερμηνεύουν το νόημα αυτού που αντιλαμβάνονται και να μιλάνε για τις εμπειρίες τους.

Σε μεγαλύτερες ηλικίες θα πρέπει να κατανοούν τις ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες στις οποίες ένα έργο τέχνης ή ένα καλλιτεχνικό κίνημα διαμορφώθηκε και επικράτησε. Η πρόκληση είναι να προκληθούν διανοητικά καλλιτεχνικές εμπειρίες έτσι ώστε το παιδί να εκπαιδευτεί στην τέχνη και μέσω της τέχνης (Laura H. Charman, 1993).

Πρέπει να γίνει κατανοητό από όλη τη σχολική κοινότητα ότι η τέχνη πέρα από χειρωνακτική εργασία είναι κυρίως διανοητική.

Τα σχολεία για να συνεισφέρουν στην καλύτερη ποιότητα και στην αναβάθμιση του μαθήματος, θα πρέπει να φροντίσουν έτσι ώστε να υπάρχει μέσα στο σχολείο αίθουσα που θα γίνεται το μάθημα των Εικαστικών, δηλ. **«Το εργαστήριο των Εικαστικών»**, όπου θα φυλάσσονται όλα τα διαφορετικά υλικά που χρησιμοποιούνται από τους μαθητές, τα χρώματα, τα πινέλα, τα μολύβια, τα χαρτιά (μικρά χαρτιά η του μέτρου), υλικά που μαζεύουν οι μαθητές για να φτιάξουν διάφορες κατασκευές, τα βιβλία τους, ένας προτζέκτορας για να βλέπουν έργα τέχνης και να τα συζητάνε μεταξύ τους ή διαφορετικά ντοκιμαντέρ, ταινίες, κ.ά.

Οι διδάσκοντες εάν το επιθυμούν μπορούν να κάνουν αναδιάταξη της ύλης και να συνδυάσουν διαφορετικές ενότητες από τα εγχειρίδια εικαστικών άλλων τάξεων αν το κρίνουν απαραίτητο. Συστήνεται η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών Αισθητικής Αγωγής.

Προτείνεται το σχολείο να προσκαλεί καλλιτέχνες, ζωγράφους, γλύπτες, σκηνοθέτες, κ.ά. έτσι ώστε οι μαθητές να γνωρίσουν τους ίδιους και το έργο τους.

Επισημάνσεις

1. Ως διδακτέα ύλη στο μάθημα των Εικαστικών για το Δημοτικό ορίζεται η διδασκαλία των Ενοτήτων των σχολικών βιβλίων για τις έξι τάξεις του Δημοτικού, Α', Β, Γ', Δ', Ε', Στ'. "Θα ισχύσει το υπάρχον ΑΠΣ "

2. Ο/Η εκπαιδευτικός προτείνεται να εμβαθύνει περισσότερο ή λιγότερο σε συγκεκριμένα κεφάλαια των βιβλίων, λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο των μαθητών, το ιδιαίτερο ενδιαφέρον τους για συγκεκριμένα θέματα, καθώς και την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου". Το ΑΠΣ και ο Οδηγός του Εκπαιδευτικού δίνουν τη φιλοσοφία συγγραφής των σχολικών εγχειριδίων και κατανέμουν τη διδασκαλία των Εικαστικών σε 6 άξονες:

1^{ος} άξονας: «**Εξοικείωση με απλά υλικά, μέσα και τεχνικές**»,

2^{ος} άξονας: «**Απλά μορφικά στοιχεία**»,

3^{ος} άξονας: «**Θέμα**»,

4^{ος} άξονας: «**Μορφές εικαστικών τεχνών**»,

5^{ος} άξονας: «**Έργα Τέχνης**»,

6^{ος} άξονας: «**Εισαγωγή στην καλαισθησία**»,

Οι άξονες αυτοί διατρέχουν όλα τα βιβλία του Δημοτικού Γυμνασίου και του Λυκείου

Θα πρέπει να τονιστεί ότι τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών των Εικαστικών είναι «ανοικτού» τύπου και δεν είναι δεσμευτικά ως προς τη διδακτέα ύλη.

Οι μαθητές θα πρέπει μετά από κάθε βαθμίδα να έχουν αποκτήσει βασικές γνώσεις, ζωγραφικής, σχεδίου και ιστορίας της τέχνης.

Η διδακτική των τεχνών στο Δημοτικό βοηθάει τους μαθητές/τριες:

- να μάθουν να παράγουν ιδέες που θα τις εκφράσουν και μέσω της τέχνης,
- να καλλιεργήσουν το στοχασμό, την επινόηση, τη φαντασία, την παρατήρηση.
- να γνωρίσουν καλλιτέχνες, να δουν κινηματογραφικές ταινίες, να ακούσουν συνεντεύξεις, να μάθουν για τη ζωή των δημιουργών και να δουν έργα πολλών διαφορετικών καλλιτεχνών.
- Να συνδέσουν την τέχνη με την κοινωνία και με την πραγματικότητα.
- Να χρησιμοποιούν τα προσωπικά τους βιώματα και να τα μετασχηματίζουν.
- Να μελετούν διαφορετικούς πολιτισμούς.
- Να μάθουν να επεξεργάζονται και να προσδιορίζουν τις ιδέες τους για να τις εκφράσουν οπτικά.
- Να κατανοήσουν τους τρόπους που διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες χρησιμοποιούν τις οπτικές ποιότητες για να εκφράσουν τις σκέψεις τους, τις ιδέες τους.
- Να μάθουν να χρησιμοποιούν τα κατάλληλα μέσα για να αποδώσουν μια εκφραστική πρόθεση.
- Να αναπτύξουν έλεγχο ως προς τα διαφορετικά υλικά.
- Να προσαρμόζουν τις ιδέες στα μέσα και τα μέσα στις ιδέες.
- Να μη φοβούνται τον πειραματισμό.
- Να κατανοήσουν τον συμβολισμό στα διαφορετικά μέσα.
- Να μάθουν να αντιλαμβάνονται τις κρυφές και τις φανερές ποιότητες.

1. Διδακτέα ύλη

Πιο συγκεκριμένα, στο Δημοτικό, η διδακτέα ύλη έχει διαμορφωθεί ανά δύο τάξεις (Α' και Β'), (Γ' και Δ'), (Ε' και Στ').

Α' και Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Το βιβλίο των εικαστικών για το μαθητή της Α' & Β' Δημοτικού χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες:

Α. «Μορφές από γραμμές, σχήματα και χρώματα»:

1. Παντού Γραμμές,
2. Ο κόσμος όλος με σχήματα,

3. Η γέφυρα του ουράνιου τόξου,
4. Μορφές.. από..και...,
5. Χρωματογράμματα.

B. « Μικρός περίπατος στη φύση»:

1. Με το πινέλο και τα χρώματα της φύσης,

2. Η παλέτα των λουλουδιών,

3. Πρόσωπα που μιλούν,

4. Ένα παιδί ζωγραφίζει τ' άστρα,

5. Τέχνη της γης.

Γ. «Και άλλες ιδέες για δημιουργία»:

1. Στο εργαστήρι του Δημήτρη Μυταρά, 2. Μικρά γλυπτά, 3. Αιωρούμενα παιχνίδια, 4. Παιχνίδια με τον άνθρωπο, 5. Μια ιστορία για φρούτα.

Δ. « Ταξίδια στον φανταστικό κόσμο των δημιουργών»:

1. Ταξίδια με το ζωγράφο της χαράς και του ονείρου, 2. Άνθρωποι στη σειρά, 3. Καράβι που ταξιδεύει στ' όνειρο, 4. Το ραντεβού των σκουπιδιών, 5. Ο Πάουλ Κλέε μιλάει μ' ένα παιδί.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει την ύλη που θα διδάξει, ανάλογα με το σχολικό χρόνο που διαθέτει, (σχολικές γιορτές, εκδηλώσεις, εκπαιδευτικές επισκέψεις, συνεργασία με άλλες ειδικότητες, προτάσεις διαθεματικότητας, κ.ά.)

Το βιβλίο προτείνει αρκετές δραστηριότητες, οι οποίες όμως για να πραγματοποιηθούν χρειάζεται το σχολείο να έχει «Εργαστήριο Εικαστικών».

Στην Α' ενότητα αναλύονται τα μορφικά στοιχεία, η γραμμή, το χρώμα, το σημείο, τα σχήματα.

Οι μαθητές θα πειραματιστούν με τη γραμμή ή τις γραμμές, με την ένταση και τις αφηγήσεις.

Τη μετατροπή των γραμμών σε σχήματα σε συνδυασμό με το χρώμα.

Επίσης προτείνεται οι μαθητές να κατανοήσουν με βιωματικό τρόπο, τους καλλιτέχνες που έχουν ασχοληθεί με τη γραμμή, την κίνηση, το χρώμα και το σχήμα.

Όπως Τζάκσον Πόλοκ, Πάουλ Κλέε, Βασίλι Καντίνσκυ, κ.ά.

Στη Β' ενότητα προτείνονται δράσεις και δραστηριότητες όπως το σχέδιο, η ζωγραφική, το κολάζ και η χρήση διαφορετικών υλικών.

Είναι σημαντικό οι μαθητές να γνωρίσουν το έργο διαφορετικών δημιουργών, να πειραματιστούν με διαφορετικά υλικά, να παίζουν, να συνεργάζονται και να δουλεύουν σε ομάδες, να συζητάνε και να εκφράζουν τη γνώμη τους, να αποκτήσουν εικαστικό λεξιλόγιο

και να μάθουν να εκφράζονται μέσα από τις τέχνες ως μικροί δημιουργοί και μικροί φιλότεχνοι.

Σήμερα το παιδικό σχέδιο θεωρείται ταυτόσημο με την καλλιτεχνική έκφραση, είναι ένα εν δυνάμει εκφραστικό και καλλιτεχνικό μέσο. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, η ενασχόληση των παιδιών με καλλιτεχνικές δραστηριότητες συνδράμει γενικότερα στη ψυχοκινητική και συναισθηματική ωρίμανσή τους. Η ζωγραφική, το σχέδιο και οι άλλες εικαστικές δραστηριότητες παρέχουν στα παιδιά τη δυνατότητα να δώσουν συγκεκριμένη οπτική μορφή στις εμπειρίες και τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει από το περιβάλλον τους, σχεδιάζοντας δημιουργούν εικόνες με τις οποίες παράγουν και αφηγούνται ιστορίες, Gunther Kress (1997).

- Από την ενότητα Α, προτείνεται να διδαχτούν οι υποενότητες: Α1, Α2, Α3, Α5.
- Από την ενότητα Β, προτείνεται να διδαχτούν οι υποενότητες: Β1, Β2, Β5.
- Από την Ενότητα Γ, προτείνεται να διδαχτούν οι υποενότητες: Γ2, Γ4, Γ5
- Από την ενότητα Δ, προτείνεται να διδαχτούν οι υποενότητες: Δ1, Δ2, Δ3, Δ4, Δ5, (επισημαίνεται ότι ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει σε ποια ενότητα θα εμβαθύνει περισσότερο, και ανάλογα με τις δραστηριότητες που θα επιλέξει).

Οι προτεινόμενες επιλογές δεν είναι δεσμευτικές.

Γ' και Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Το βιβλίο των Εικαστικών για το μαθητή της Γ' και Δ' Δημοτικού αποτελείται από τέσσερις άξονες - ενότητες:

Α. «Μορφικά Στοιχεία» με 5 υποενότητες:

1. Χωρίς τίτλο, 2. Τροchioγραμμές, 3. Τροχιές γύρω από το κέντρο, 4. Χρωματολογία, 5. Γύρω – ολόγυρα, 6. Στο ρυθμό των λουλουδιών.

Β. «Από τη φύση και το Περιβάλλον του ανθρώπου»:

1. Αντιθέσεις, 2. Σκιές, 3. Μέσα στο νερό, Μορφές!, (αντικατοπτρισμοί), 4. Ερευνητές και Δημιουργοί, 5. Δημιουργίες μέσα από το μεγεθυντικό φακό.

Γ. «Τέχνη και Τεχνικές»:

1. Μηχανικές προβολές, 2. Μορφές μέσα από τα χέρια δύο γλυπτών του 20^{ου} αιώνα, 3. Από τις λέξεις στις εικόνες.

Δ. «Δημιουργίες και δημιουργοί χθες και σήμερα»:

1. Δύο διάλογοι στην αρχαία ελληνική τέχνη, 2. Βυζαντινή αιογραφία, 3. Συντροφιά με ένα άλογο στα μονοπάτια της τέχνης, 4. Σέλα και τιμόνι ποδηλάτου, 5. Γλυπτά που πάλλονται, 6. Άνθρωποι – κούκλες, 7. Τα άνθη του χαρτιού.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει την ύλη που θα διδάξει, ανάλογα με το σχολικό χρόνο, (σχολικές γιορτές, εκδηλώσεις, εκπαιδευτικές επισκέψεις, συνεργασία με άλλες ειδικότητες, προτάσεις διαθεματικότητας κ.ά.)

Οι προτεινόμενες επιλογές δεν είναι δεσμευτικές.

- Από την Ενότητα Α προτείνεται να διδαχτούν οι Α2, Α3, Α4, Α5, Α6.
- Από την Ενότητα Β, προτείνεται να διδαχτούν οι Β1, Β2,
- Από την Ενότητα Γ, προτείνεται να διδαχτεί η Γ3.
- Από την ενότητα Δ, προτείνεται να διδαχτούν οι Δ1, και προαιρετικά η Δ3, Δ6 και Δ7.

Προτείνεται η μεταφορά και διδακτική κάποιων ενότητων και σε άλλες τάξεις, έτσι ώστε να ενισχυθεί η επιδιωκόμενη διαθεματικότητα, όπως: η ενότητα Β6 προτείνεται να διδαχτεί στην Ε' & Στ' Δημοτικού, η ενότητα Δ2 προτείνεται να διδαχτεί στην Ε' Δημοτικού και η ενότητα Δ1 στη Γ' Δημοτικού.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να εμβαθύνει σε Έλληνες και ξένους καλλιτέχνες που έχουν ασχοληθεί με το χρώμα και το σχήμα. Όπως Πάουλ Κλέε, Βασίλι Καντίνσκι, Άντυ Γουόρχολ, Ανρί Ματίς, Θεόφιλος, κ.ά.

Ε΄ και ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Το βιβλίο των Εικαστικών για το μαθητή της Ε΄ & Στ΄ Δημοτικού: «Παρατηρώ & Δημιουργώ» αποτελείται από πέντε άξονες,

Α. «Απλά υλικά και μορφικά στοιχεία»,

1. Χρώμα, 2. Χαρτιά – Χαρτόνια – Ξύλα, 3. Ψηφίδες – Ψηφιδωτά, 4. Σύρμα, 5. Πηλός, 6. Σύνθεση.

Β. «Ο κόσμος μας»,

1. Ψάρια, 2. Έντομα, 3. Περιβάλλον, 4. Διατροφικές συνήθειες.

Γ. «Εικαστικά Επαγγέλματα»,

1. Γελοιογραφία – Γελοιογράφος, 2. Κόμικς – σχεδιαστής, 3. Γράμματα – Σχεδιαστής, 4. Μακέτα – Αρχιτέκτονας – μακετίστας, 5. Φωτογραφία – Φωτογράφος.

Δ. Ιστορία της Τέχνης»,

1. Ρεαλισμός, 2. Ιμπρεσιονισμός, 2. Εξπρεσιονισμός, 3. Αφαίρεση, 4. Ποπ -Αρτ, 5. Μουσείο.

Ε. «Παράρτημα».

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει την ύλη που θα διδάξει, ανάλογα με το σχολικό χρόνο (σχολικές γιορτές, εκδηλώσεις, εκπαιδευτικές επισκέψεις, συνεργασία με άλλες ειδικότητες, προτάσεις διαθεματικότητας κ.ά.)

Επισημάνσεις:

- Από τον Άξονα Α προτείνεται να διδαχτούν οι Α1, Α2, Α5.
- Από τον άξονα Β προτείνεται να διδαχτεί όλη η ενότητα.
- Από τον Άξονα Γ προτείνεται να διδαχτούν οι Γ1, Γ2, Γ3, Γ4.
- Ο Άξονας Δ, προτείνεται να λειτουργήσει επικουρικά για όλη τη βαθμίδα του Δημοτικού και του Γυμνασίου, διότι κάνει μία γραμμική αναφορά σε καλλιτεχνικά κινήματα, όμως ο εκπαιδευτικός για να τα διδάξει θα πρέπει να εμβαθύνει στην εποχή, στους καλλιτέχνες και στα έργα τους, αλλά και να τα συνδυάσει με το μάθημα της Ιστορίας.

Η ενότητα 4α, 4β, 4γ, 4δ, μπορεί να συνδυαστεί με την Α΄ ενότητα της Α΄ & Β΄ Δημοτικού και με την Α΄ ενότητα της Γ & Δ΄ Δημοτικού.

Οι προτεινόμενες επιλογές είναι προαιρετικές δεν είναι δεσμευτικές.

Πιο συγκεκριμένα:

Τα δύο βιβλία της Α΄ & Β΄ – Γ΄ & Δ΄ και Ε΄ & Στ΄ Δημοτικού μπορούν να συνδυαστούν ή και να ενοποιηθούν σε κάποιες ενότητες όπως:

Από το βιβλίο της Α΄ – Β΄ Δημοτικού η 1^η Ενότητα [*Μορφές από γραμμές και σχήματα*] να συνδυαστεί με την 1^η ενότητα της Γ΄ – Δ΄ Δημοτικού [*Μορφικά στοιχεία*] και με την Α΄ ενότητα της Ε & Στ΄ Δημοτικού.

Από το βιβλίο της Α΄ – Β΄ Δημοτικού η 2^η Ενότητα [*Με το πινέλο και τα χρώματα της φύσης*] να συνδυαστεί με την 2^η Ενότητα της Γ΄ – Δ΄ Δημοτικού [*Από τη φύση και το Περιβάλλον του ανθρώπου*] και με τη 2^η ενότητα της Ε΄ & Στ΄ Δημοτικού.

Και η 3^η και 4^η Ενότητα και των τριών βιβλίων μπορούν να λειτουργήσουν επικουρικά σε όλο το Δημοτικό.

ΣΧΟΛΙΟ

Στα Βιβλία του δημοτικού προέχει η πρακτική άσκηση και η έκφραση των παιδιών σωματική, συναισθηματική.

Στις μεγαλύτερες τάξεις του δημοτικού μπορεί να συνδυαστεί η πρακτική άσκηση με την έκφραση και τη γνώση.

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να έχει στη διάθεσή του «Εργαστήριο Εικαστικών» και βιντεοπροβολέα, μπορεί να επιλέξει την ύλη που θα διδάξει, ανάλογα με το σχολικό χρόνο (σχολικές γιορτές, εκδηλώσεις, εκπαιδευτικές επισκέψεις, συνεργασία με άλλες ειδικότητες, προτάσεις διαθεματικότητας κ.ά.) και ανάλογα με το επίπεδο των μαθητών.

ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΞΟΡΘΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΕΑΣ ΥΛΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΟΥ ΑΠΟΤΙΜΗΘΗΚΕ ΜΕ ΤΟ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

1. Αργυρίου, Μ., Τσούτσια-Λουλάκη, Ε., Μαγαλιού, Μ. (2013), *Μουσική, Βιβλίο μαθητή – Α΄ Δημοτικού*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
2. Αργυρίου, Μ., Τσούτσια-Λουλάκη, Ε., Μαγαλιού, Μ. (2013), *Μουσική, Τετράδιο εργασιών – Α΄ Δημοτικού*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
3. Αργυρίου, Μ., Τσούτσια-Λουλάκη, Ε., Μαγαλιού, Μ. (2013), *Μουσική, Βιβλίο μαθητή – Β΄ Δημοτικού*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
4. Αργυρίου, Μ., Τσούτσια-Λουλάκη, Ε., Μαγαλιού, Μ. (2013), *Μουσική, Τετράδιο εργασιών – Β΄ Δημοτικού*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
5. Μπογδάνη-Σουγιούλ, Δ., Σαλκιτζόγλου, Δ., Καψημάνη, Μ. (2015). *Μουσική – Γ΄ & Δ΄ Δημοτικού*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
6. Μπογδάνη-Σουγιούλ, Δ., Σαλκιτζόγλου, Δ., Καψημάνη, Μ. (2015). *Μουσική, Τετράδιο εργασιών – Γ΄ & Δ΄ Δημοτικού*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
7. Αποστολίδου, Κ., Ζεπάτου, Χρ. (2014). *Μουσική – Ε΄ Δημοτικού*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
8. Αποστολίδου, Κ., Ζεπάτου, Χρ. (2014). *Μουσική, Τετράδιο εργασιών – Ε΄ Δημοτικού*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
9. Θεοδωρακοπούλου, Μ., Παπαντώνης, Γρ., Παρασκευοπούλου, Χ.-Α., Σπετσιώτης, Ι. (2013). *Μουσική – Ε΄ Δημοτικού*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
10. Θεοδωρακοπούλου, Μ., Παπαντώνης, Γρ., Παρασκευοπούλου, Χ.-Α., Σπετσιώτης, Ι. (2013). *Μουσική, Τετράδιο εργασιών – Ε΄ Δημοτικού*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».

ΜΟΥΣΙΚΗ Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄, Στ΄ Δημοτικού

Αναγκαιότητα του εξορθολογισμού της ύλης

Η ισχύουσα διδακτέα ύλη του μαθήματος κρίνεται ως περισσότερη από τη δέουσα, καθώς δεν επιτρέπει στον διδάσκοντα ούτε να καλύψει με άνεση διδακτικού χρόνου όλες τις ενότητες της, ούτε να εμβαθύνει σε κάποιες συγκεκριμένες από αυτές, όσο κρίνει σκόπιμο ο ίδιος και όσο αξιώνει και το οικείο ΔΕΠΠΣ. Επιπλέον, δεν του μένει χρόνος ούτε και για να προσφέρει αρκετά μουσικά ακούσματα στους μαθητές μέσα στην τάξη από cd player, ή να τους διδάσκει κάποια απλά τραγούδια.

Σημαντικές Επισημάνσεις

Να χρησιμοποιείται σε όσο το δυνατό περισσότερες τις ενότητες –αν όχι σε όλες– ακουστικό υλικό μέσω cd player, ώστε οι μαθητές (α) να ασκηθούν στην ενεργητική και προσεκτική ακρόαση μέσα στην τάξη και (β) δεύτερον, να έχουν μια ουσιώδη σχέση με τη μουσική, αφού αυτή ως τέχνη αφορά, βασικά, την ακοή.

- Να υπάρχει στο μέτρο του δυνατού αναφορά και συσχέτιση κάποιων ενοτήτων με αντίστοιχες ενότητες ή, τουλάχιστον, με θέματα που πραγματεύεται το μάθημα των Καλλιτεχνικών και της Θεατρολογίας.
- Οι δραστηριότητες που εισηγείται και συντονίζει ο διδάσκων, να είναι διαβαθμισμένης δυσκολίας ώστε να μπορούν να συμμετέχουν σε αυτές όλοι οι μαθητές – ακόμα και όσοι έχουν μαθησιακές δυσκολίες.

Διδακτέα ύλη

Α΄ τάξη: Κεφάλαια 1-9, 11-21, 23 και 25.

Β΄ τάξη: Κεφάλαια 1-6, 8-11, 14-15, 17-18, 20-21 και 24-25.

Γ΄-Δ΄ τάξη: Κεφάλαια 1-11, 13, 15, 17-19 και 21-25.

Ε΄ τάξη: Κεφάλαια 1-6, 8-15, 19-23 και 25.

ΣΤ΄ τάξη: Κεφάλαια 2-3, 5-11, 13-14 και 17-25.

Εννοείται ότι από τις δραστηριότητες που περιέχονται στα *Τετράδια Εργασιών* των αντίστοιχων τάξεων, εντάσσονται στη διδακτέα ύλη μόνο όσες αντιστοιχούν στα προαναφερόμενα της διδακτέας ύλης.

Οι προτεινόμενες επιλογές είναι προαιρετικές δεν είναι δεσμευτικές.

Εξορθολογισμός της Ύλης του Θεάτρου

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΟΥ ΑΠΟΤΙΜΗΘΗΚΕ ΜΕ ΤΟ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΝΑ ΜΑΘΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑΞΗ

ΜΑΘΗΜΑ/ΤΑΞΗ: Θεατρική Παιδεία , Α΄ - Β΄ & Γ΄- Δ΄ Δημοτικού

Αναγκαιότητα του εξορθολογισμού της ύλης

Η διδακτέα ύλη της Α΄, Β΄ Δημοτικού, ορίζεται από το Πρόγραμμα Σπουδών για τη Θεατρική παιδεία και σύμφωνα με Νέο Πρόγραμμα Σπουδών.

Ο εκπαιδευτικός αξιολογεί την ομάδα και την κατευθύνει ανάλογα με τις δυνατότητές της και τις υπάρχουσες συνθήκες.

Συνεπώς ισχύει το υπάρχον Πρόγραμμα Σπουδών για τη Θεατρική παιδεία και ειδικότερα:

- Για την Α΄, Β΄ Δημοτικού, το ΕΠΙΠΕΔΟ 1: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ
- Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού, ΕΠΙΠΕΔΟ 2: ΜΥΗΣΗ ΣΤΟΥΣ ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ.

Σημαντικές Επισημάνσεις

Ένα παιδί έξι χρόνων αρχίζει να αντιλαμβάνεται το χώρο και τοποθετεί τον εαυτό του σε σχέση με αυτά που το περιβάλλουν. Η συνείδηση και η γνώση για την πραγματικότητα θα διευρυνθούν με τη βοήθεια της ομάδας. Η ομάδα παραμένει στο θέατρο το πιο ρεαλιστικό και αιτιολογημένο σκαλοπάτι πρόσβασης στη δημιουργία: είναι σχεδόν ο αποκλειστικός τρόπος για να προσεγγίσουμε την τέχνη του θεάτρου, καθώς κανείς δεν μπορεί να την βιώσει ατομικά. Όταν τα παιδιά με την βοήθεια του εμπνευστή συνειδητοποιήσει την ελευθερία στην πρόσβαση του λόγου, δημιουργούν εικόνες και λέξεις. Μ΄ αυτό τον τρόπο δημιουργούν ιστορίες, χαρακτήρες φθάνοντας έτσι στην δραματοποίηση. Οι παρεμβάσεις που προτείνουμε συνεπώς στο Πρόγραμμα Σπουδών για τις συγκεκριμένες τάξεις είναι

περισσότερο στα ομαδικά παιχνίδια και στη δραματοποίηση. Τα στοιχεία αυτά είναι κυρίως στοιχεία οργανωτικότητας και σαφήνειας που απευθύνονται κυρίως σε εκπαιδευτικούς που δεν έχουν την εξειδίκευση του θεάτρου. Η προσέγγιση του θεάτρου από τα παιδιά απαιτεί να αναγνωριστεί το εκφραστικό σώμα ως έχει και να ενισχυθούν τα προτερήματά του. Να περνά η επεξεργασία της ανάληψης του λόγου από τη χειρονομία, την κραυγή, την κατοχή του χώρου, την επιλογή χρώματος ή ρυθμού. Να γεννώνται οι ιστορίες που δημιουργήσαν οι μαθητές και τα πρόσωπά τους από ένα κοστούμι, μία μαριονέτα ή ένα τενεκεδάκι που μεταμορφώνεται σε τηλέφωνο. Η διαδικασία του θεάτρου προϋποθέτει πως τα παιδιά έχουν πρόσβαση στη δράση. Με αυτόν τον όρο μόνο θα αντλήσουν και θα εξωτερικεύσουν εικόνες που έχουν από τους άλλους και από τον κόσμο γενικότερα. Ο ρόλος του εμπυχωτή – δασκάλου είναι ακριβώς να βοηθήσει να εκδηλωθούν, να προσαρτηθούν και να δουλεутούν με βιωματικό τρόπο ώστε οι μαθητές να μνηθούν στους κώδικες του θεάτρου.

Διδακτέα ύλη

Προτεινόμενες δραστηριότητες για Α' - Β' Δημοτικού

1. Κατανόηση και η χρησιμότητα της γλώσσας του σώματος
 - παιχνίδια γνωριμίας, παιχνίδια εξοικείωσης,
 - ασκήσεις με το σώμα **(4 ώρες)**
2. Δουλεύω ατομικά και ομαδικά
 - η χρησιμότητα μιας συλλογικής δουλειάς
 - η εμπιστοσύνη μέσα στην ομάδα
 - η φαντασία στην ομάδα
 - παρατηρώ τους άλλους **(4 ώρες)**
3. Η έννοια του χώρου και του χρόνου
 - ασκήσεις στο χώρο, η αντίληψη του χώρου
 - ασκήσεις για το χρόνο, ο θεατρικός χρόνος **(4 ώρες)**
4. Αγωγή του λόγου
 - άρθρωση, στίξη, αναπνοή **(4 ώρες)**
 - *προτείνεται η συνεργασία με την ομάδα μουσικής**
5. Αυτοσχεδιασμός
 - κινητικοί αυτοσχεδιασμοί
 - σκηνικοί αυτοσχεδιασμοί
 - λεκτικοί αυτοσχεδιασμοί
 - αυτοσχεδιασμοί για τη γνωριμία με πρόσωπα των παραμυθιών **(8 ώρες)**
6. Παντομίμα
 - δράση χωρίς λόγο **(8 ώρες)**
7. Από το παιχνίδι στο...''παίζω θέατρο''
 - αφήγηση παραμυθιού
 - δραματοποίηση παραμυθιού, ποιήματος, μύθου, ιστορίας **(8 ώρες)**

Προτεινόμενες δραστηριότητες για Γ' & Δ' Δημοτικού

(Προτείνουμε αν ο/η εκπαιδευτικός κρίνει απαραίτητο για το «δέσιμο» της ομάδας, στην αρχή της σχολικής χρονιάς, να χρησιμοποιηθούν και δραστηριότητες από τις παραπάνω ενότητες)

Δραματοποίηση σύγχρονου παραμυθιού

- Διαβάζουμε το παραμύθι
- Επιλέγουμε με την ομάδα τις βασικές σκηνές
- Μοιράζουμε ρόλους
- «σκηνοθετούμε» με την ομάδα την κάθε σκηνή ή αφήνουμε τα παιδιά μόνα τους να παίξουν το παραμύθι.

Δραματοποίηση ποιήματος

- Διαβάζουμε το ποίημα με διάφορους τρόπους. π.χ ο καθένας διαβάζει μια στροφή/ ένας διαβάζει κι ο άλλος παρεμβάλλει μία φράση του ποιήματος/ μία λέξη / μία στροφή κ.τ.λ.
- Χωριζόμαστε σε ομάδες
- Η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να δραματοποιήσει μία στροφή του ποιήματος με τη βοήθεια του εμπυχωτή και των υπόλοιπων ομάδων.
- Η κάθε ομάδα παρουσιάζει τη δουλειά της

8. Θεατρικό Παιχνίδι

- Οι τέσσερις φάσεις του θεατρικού παιχνιδιού **(8 ώρες)**

Α' φάση: της «απελευθέρωσης». Είναι η φάση ευαισθητοποίησης και συγκρότησης της ομάδας. Όλες οι δραστηριότητες που έχουν σχέση με κάποια μορφή παιχνιδιού απελευθερώνουν.

Β' φάση: Φάση της αναπαραγωγής. Σ' αυτή τη φάση τα παιδιά σύμφωνα με τα ερεθίσματα της α' φάσης δημιουργούν την ιστορία, το μύθο.

Γ' φάση: Τα παιδιά μοιράζουν ρόλους και παίζουν την ιστορία που δημιούργησαν.

Δ' φάση: Είναι η φάση της συζήτησης. Τα παιδιά με τον εμπυχωτή συζητούν τις εμπειρίες τους, κάνουν τις παρατηρήσεις τους και αν η ομάδα κρίνει σκόπιμο ξαναπαίζουν την ιστορία με τις διορθώσεις και τις παρατηρήσεις που συζητήθηκαν.

Ενδεικτική δράση

Α' φάση μουσικός αυτοσχεδιασμός: Δημιουργούνται δύο ομάδες με αντίθετα χρώματα (π.χ. άσπρο – μαύρο ή κόκκινο – πράσινο κ.τ.λ.). Εξηγούμε στα παιδιά ότι στη κάθε ομάδα αντιστοιχεί ένας μουσικός ρυθμός. Οι δύο ομάδες είναι σκορπισμένες στο χώρο ανάμεσα στα υφάσματα. Μόλις ακουστεί η μουσική που αντιστοιχεί στην κόκκινη ομάδα για παράδειγμα, τα παιδιά αυτής της ομάδας παίρνουν τα αντίστοιχα πανιά και ανάλογα με τη μουσική χορεύουν και χρησιμοποιούν τα πανιά όπως τους αρέσει: π.χ. τυλίγουν τα πανιά γύρω από το σώμα τους, ή δένουν τα πανιά στο κεφάλι τους ή ότι άλλο σκεφτούν.

Β' φάση: Κάθε παιδί της ομάδας Α στέκεται απέναντι σ' ένα παιδί της ομάδας Β με ένα κομμάτι ύφασμα της επιλογής του. Δημιουργούν λοιπόν ένα διάλογο χρησιμοποιώντας το ύφασμα τους και το σώμα τους. Ξεκινάει λοιπόν η ομάδα Α και "λέει" κάτι στην ομάδα Β. Στη συνέχεια η ομάδα Β "απαντάει" στην ομάδα Α

Δημιουργείται έτσι μία ιστορία από τα παιδιά.

Γ' φάση: Τα παιδιά παίζουν την ιστορία που δημιούργησαν εμπλουτίζοντάς την και με άλλα στοιχεία που προκύπτουν κατά την δράση.

Δ' φάση: Συζήτηση – εντυπώσεις. Ξαναπαίξιμο της ιστορίας αν η ομάδα το επιθυμεί.

9. Η επιλογή του κειμένου

- το παιχνίδι των ρόλων
- η προσέγγιση του κειμένου **(8 ώρες)**

10. Μάσκες

- κατασκευή μάσκας
- ο ρόλος της μάσκας
- το παιχνίδι με τη μάσκα
- * **προτείνεται η συνεργασία με την ομάδα των εικαστικών**
Κουκλοθέατρο

- κατασκευή κούκλας από άχρηστο υλικό
- εμφύχωση κούκλας (8 ώρες)

*** προτείνεται η συνεργασία με την ομάδα εικαστικών και μουσικής**

11. Μαριονέττες

- κατασκευή μαριονέτας
- Θέατρο με σκιές
- Θέατρο σκιών – Καραγκιόζης
- κατασκευή φιγούρας θεάτρου σκιών (8 ώρες)

*** προτείνεται η συνεργασία με την ομάδα των εικαστικών**

12. Θεατρική παράσταση

- με αφορμή ένα θεατρικό παιχνίδι
- με αφορμή τη δραματοποίηση ενός παραμυθιού, μύθου, ποιήματος κ.τ.λ.

*** Για την δημιουργία θεατρικής παράστασης προτείνεται η συνεργασία με την ομάδα των εικαστικών για την κατασκευή των σκηνικών και με την ομάδα της μουσικής για την μουσική επένδυση της παράστασης.**

Σημείωση: Οι ώρες που προτείνονται ανά ενότητα δεν είναι δεσμευτικές και ο εκπαιδευτικός θα κρίνει ανάλογα με τις δυνατότητες της ομάδας πόσο χρόνο θα αφιερώσει.

ΣΧΟΛΙΟ

1) Προτείνεται η συνεργασία με την ομάδα εικαστικών και μουσικής, είτε ως παράλληλη δράση είτε με τη μορφή συνεργασίας μαθητών και εκπαιδευτικών ειδικοτήτων με στόχο μία κοινή δράση π.χ. μουσικοθεατρικό δρώμενο.

2) Η μία διδακτική ώρα για τα καλλιτεχνικά μαθήματα δεν επαρκεί λόγω της βιωματικής μορφής των μαθημάτων. Προτείνεται η δημιουργία ομίλων (θεάτρου, μουσικής, εικαστικών) ανά δύο τάξεις (Α' & Β' δημοτικού). Ο κάθε όμιλος να διαρκεί 2 ώρες και οι μαθητές (των δύο τάξεων) να έχουν την δυνατότητα επιλογής του καλλιτεχνικού μαθήματος που θέλουν να παρακολουθήσουν.

Παρακαλούμε να ενημερωθούν ενυπόγραφα οι εκπαιδευτικοί των σχολικών μονάδων.

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΙΛΗΣ

Εσωτ. Διανομή

- 1.Γραφείο Υπουργού
- 2.Γραφείο Γενικού Γραμματέα
- 3.Δ/νση Παιδείας, Ομογ., Διαπολ. Εκπ/σης, Ξένων και Μειον. Σχολείων
4. Δ/νση Ειδικής Αγωγής & Εκ/σης
- 5.Δ/νση Σπουδών, Προγραμμάτων
& Οργάνωσης Π.Ε., Τμήμα Α